

Lackfi János

BUDAPEST, ORIGÓ

A pasaréti villa kertjében olajfa
 Áll, a törzsét a kerítésre hajtva,
 Mondhatni rákönyököl egészen.
 Selymes, barkaszerű bogyóit hullatja,
 Állaguk krémes, zsíros nedvük
 Beleivódik az aszfaltba.
 Máig látom azokat a derengő,
 Járdát pettyező oválokat.
 Később, mint minden fa, belülről
 Kezdett korhadni, ahogy kezdetben
 Az ember is szívében rohad,
 S bár lábon áll még, látszik, rég nem él.

*

A kerítést szecessziós műgonddal
 Borostyán tartja össze,
 Kertész nagyanyám tanítgat, miként
 Fonjuk a drót közé az acélos indát,
 Melynek szóttese tovább tart a keserű
 ZománCFesték alatt porló vasnál.
 Túlél majd minket mind, ami körbevesz.
 Óriás erdei fenyők árnyékolták
 A csípős macskahúgyszagú előkertet,
 S a szomszéd bérház telkén ott áll
 Gyerekkorom rejtélye, a poroló,
 Nekünk sosem volt, az a vasállvány
 Tette valahogy nyilvánvalóvá,
 Hogy az, ott mások élete, akik
 Szőnyegeiket porolni teregetik,
 És döng a házak közti hangdoboz,
 Mint óriás szív, mindig másnak a szíve,
 Dobog.

*

És nekilátok, tégláról téglára
 Bontom le a környék összes házát,
 Ha nem megy másképp, dinamitot
 Fogok, kézigránátot, vállról indítható képzeletet,
 Ahogy háborús filmekben látni. A romokat nem sóval
 Hintem, dehog, fűmagot vetek,
 S rá valami fűnövesztő csodaszert,
 Máris éppolyan buján
 Harsan az Ördög-árok árterének füve,

Mint hajdanán, mikor nagy-nagyapám
 Sokak szörnyülködésére ott, a préri
 Kellős közepén megvette a bank építette
 Mintaházat, később unokájának férje,
 Vagyis nagyapám kertészetnek való
 Telket bérelt három utcával odébb,
 S még át tudtak integetni egymásnak
 Estéknént az öregekkel. Most, hogy porig
 Romboltam mindent, ebből az innen-időből
 Visszaintegethetek nekik.

*

Az idő kádja telik-ürül, akárcsak
 Dédnagyanyámék öntöttvas
 Fürdőalkalmatossága, mely kilógott a bombatalálat
 Után a házfal részén, s nagyanyám, aki szüleit
 Megnézni ment vissza a házhoz,
 Lebénult teljesen, egy lépést se tovább!
 Férfikísérő nélkül nem volt tanácsos
 Közlekedni akkoriban, kísérőjét
 Küldte előre, nézze meg helyette,
 Mi történt. Hiába menekítette volna kézikocsin
 Gyermek anyámat, nagybátyámat
 Fel, a Rózsadombra? Hiába nézte, előző éjjel,
 Mint tűzijátékot, mint fáradsága jutalmát, az oroszok röppentyűit,
 Ahogy a völgy kádja mélyén haladó,
 Ormótlan katonakabátban lötyögő, girhes,
 Tizenhárom-tizennégy éves német
 Srácokra potyognak?
 Egyikük kenyeret kérni kopogtatott
 Be a sárga csillagos házba, megszánták,
 Adtak neki, szűken volt bár.
 A Pasaréti téren másnap derékmagas volt
 A lánctalpak tömörre préselte hullaréteg.
 Nagyanyám ott, akkor azon rettegett, vajon felégett
 Háta mögött az élet
 Hídja s csak előre van tovább
 Vagy őrzi még valamelyik pince,
 Mint kád fala üledéket,
 Az idősödő szülőket.

*

Az orosz halkonzerv felhasználási
 Módozatai változatosak,
 Halpaprikás, halászlé, szendvicskrém,
 Kitelik belőle minden. Tojással agyagos
 Állagúra habart grízgaluskatésztát
 Szaggatunk a vízzel feleresztett

Kondenzátumba, mely tajtékosan fortyog,
Dobálja a hungarocell-könnyed,
Imbolygó fehér gombócokat.
Öcsém folyamatosan dühöng, amiért bármennyit eszik is,
Nem tudja behozni a kettőnket elválasztó
Átzaált öt évet. Itt, most, nagyanyámmal viszont
Ketten vagyunk a fenti módon felszaporított kétszázötven
Dékagramm – így mondta, é-vel – halra,
Mégis mindig jóllakom.

*

Az orosz konzerv doboza romolhatatlan,
Nem úgy, mint a hal. Kiürítve, kimosva
(Alattomos, éles, fémes peremre vigyázni, míg a
Mosogatószivaccsal köröz az ember!)
Pompás kis tégely válik belőle, tárolni
Öreg kulcsot, gumikarikát, anyacsavart,
Rozsdás hajtút, bicikliszelepet, csapfogantyút.
Szerte a lakásban fiókok lerakatrendszere, bennük
Efféle kincses pléhládikák, továbbá
Falgöngyölt spárga, karikába hajtogatott
Dróthulladék, ajándékról leszedett,
Spulnivá feltekert színes műanyag szalag.
Nagymama halála után a pincéből előkerült lelet:
Hűtőszekrényes, mosógépes dobozok tele
Kimosott és tucatonként összekötözött
Mirelit bélszínrolós, mirelit zöldborsós,
Mirelit csemegekukoricás, mirelit vegyes zöldséges,
Édes, sós szárazkekszes, lisztes-, cukros-
Rizsesztasakokkal, mind tucatjával összekötözve,
Visszamenőleg meg lehet mondani belőle,
Pontosan mi minden haladt át a testén, éltette őt,
Kitűnő csomagolóanyag, ahogy maga nevezte,
Az utolsó időkben tajtékosan kavarodó tudata
Mélyéről ormótlan grízgaluska
Módjára fel-felbukva.

*

Mert nem dobunk ki semmit, már a háború
Előtt se dobtunk ki semmit, erről volt híres
A kertészet, hogy itt mindent újrahásznosítanak,
A háborúra egyébként fel vagyunk készülve,
Háromhavi élelem, só, cukor, gabonaszármazék,
Gyertya, gyufa vízhatlan csomagolásban
A kamrapolcon. Régi lekvárok is, abban sok az
Energia, egy napra egy kiskanál elég, ha
Takarékosan mozog, ha sokat alszik,
Ha lassan éget az ember. A végében

Klozetpapírnak felvagdossot
 Selyempapír: kenyeret burkolt vagy
 Virágot, utóbbi esetben a gombostűket
 Is ki lehetett gyűjteni belőle a megfelelő
 Konzervdobozba, a papír szegélyén
 Apró lyukak, ahol a tűt átfűzték a mozgékony
 Virágárusujjak, csak ha szemedhez
 Közelítéd, akkor foghatsz be nagyítókörébe
 Egy darabka szobát, de le is eresztéd rögtön
 A papírt, eszedbe jut, jaj, nehogy most bökjön
 Át egy tűt valaki épp azon a lyukon, hová lenne drága
 Szemed világa.

*

Szabadság-hegy, ahol a meredek oldalban
 Gólyalábakon álltak a házak, s a fenti
 Utcaszint emeletmagasan ugrott a szakadék
 Fölé. Egy soha föl nem épülő házvázlat
 Első emeletén, hol a nyersen hámló, kavicsdudoros,
 Szürke betonhús rozsdás idomvas-inait
 Mutogatta, barátommal betonteknő fölé hajoltunk.
 Megállt ott a poshadó, zöldnyálás őszi víz,
 Buborékraj ült a tetején, és odalenn
 Bozsogtak a ki tudja, honnan épp ide került
 Ebihalak, tudtuk, kiszárítja őket egy kiadósabb
 Napsütés, vagy ami valószínűbb, mirelített
 Fagylalja mindet az első fagy.
 Velünk is így bánik el hőség, hideg az első
 Adandó alkalommal, hajoltunk föléjük, hajoltunk
 Önmagunk fölé. Ott nyüzsgött mindenki: a filozófia
 Szakos tanár, csupa izom fickó, végtelenített
 Keleti gyakorlatokat végzett a tornateremben,
 Irigyeltük szikár testét, meg hogy bár otthon három
 Ebihalkölyke ficánkolt, mégis befűzte a szép,
 Halszemű Johannát, a franciatanárnőt.
 Ott verdesett barátom anyjának szeretője,
 Idősebb fickó, a „bécsi bácsi”, akkori szemmel
 Elképesztő módon banánt hozott,
 Vákuumfóliás felvágottakat, elegáns italokat,
 Elképzeltük, hogyan billeg egymáson,
 Hogyan szeretik két ilyen pocakos test, mint valami
 Libikóka. Ott vergődött barátom kutyája is,
 Csupa ideg doberman, tiszta állat, saját pöcsét, fenekét
 Gondosan kinyalogatta mindig, halálra gázolták, mikor
 Gazdája már egyre többet barátnőzött s mind kevesebbet
 Sétáltatta őt. Nem öltünk meg, nem dobtunk
 Partra fuldokolni egy halivadékot se, vesszenek
 Saját halálukkal, úgy könyörtelenebb.

*

A gyerekkori ház, melynek ferde padlóján
Középre gurult a tekintet, ahol gázlángok
Tépkedték fontoskodva kékes szakállukat,
Ahol kaucsukemberként bogozta csomóra
Polipkarjait a gázvezeték, ahol a padló süllyedt –
Alámshatta a föld alá száműzött Ördög-árok
Egyik vízere –, ahol a repedésekből szárnyas hangyák,
Ászkák, rovarok másztak elő. A villanyvezetékek
Még vászonburkolatú ólomból, esős időben a csengő
Kísértetiesen megszólalt magától. Az előkert
Kitett csecsemőkként vernyogó macskák
Húgyszagú, páfránnyal zsúfolt menedéke. Többemeletes
Erdei fenyők alatt álnefelejcsok harsány levele,
Tapintása, akárha borostás arcot simítanánk végig.
Mikor egyetemistaként visszaköltöztem
Ide, zenét hallgattam, szerelmem
Kedvenc zenéjét, kísérőnek, kíséretnek megittam rá
Egy-két deci whiskyt, barátomtól kaptam cserébe,
Amiért nem csak a leckét, de gyógypálinkát, átlátszó
Körtét is vittem betegágyához. A kertbe, túlméretezett denevér,
Ballonkabátban ugrottam ki a földszinti ablakon át,
A zene hullámokban iramodott utánam, az esti égen
Csillogó szárnyas hangyák, ászkák, rovarok gyűltek fölém.
Pörgött lábam alatt a bakelit földgömb,
Fűbe rogytam, az elkukacosodott cseresznyefáról
Fonálon függő fehér parányok szemerkéltek
Arcomra. Kezemet orromhoz emeltem,
Szimatoltam, honnan jön a bűz, de mindenestül
Meg voltam már jelölve, kabátomat, nadrágomat
Összekente a híg macskafos, amibe behemperegtem ócska
Ballonnal, éggel, zenével takarózva.

Kerényi Ferenc

VALÓSÁG ÉS DRAMATURGIA

A régi Pest-Buda a reformkori színművek tükrében

Mit olvassunk ehhez?

Az 1830-as és az 1840-es évek literátus közvéleménye nemcsak Pest-Buda egyes intézményeire (a Nemzeti Múzeumra, a Nemzeti Színházra) tekintett büszkén mint a közakarat megvalósult jelképeire, hanem magára a kettős városra is mint egyfajta kollektív alkotásra. Ahogyan a híressé lett peleskei nótárius, Zajtay István uram mondta da-